

המתארח בצימר, האם חייב להכשיר הכיריים קודם השימוש

א. חובת הכשרת כלי שנטרף. ב. סוגי ההכשרים. ג. הכשרת חצובות. ד. הכשרתם לפסח. ה. כיריים חשמליות (רגילות ואינדוקציה).

א. חובת הכשרת כלי שנטרף
הרכש כלי בלוע ממיטור, או מי שנטרף אחד מכליו, חייב להכשירם. וכתב **הסמ"ק** (מצוה קצח) דמקיים בזה מצוה מן התורה דכתיב (במדבר פליא פס' טו) **"וּבְאִיֹהּ (כלל נדן קד) כתי' דטבילת כלים היא מי' והעלה מצות לית' שלא לאכול נבילות, ע"כ. ועי' בשו"ע ח"ו עמ' 349 טור ב' וביושן ח"ו עמ' 413 ד"ה ומה שאין מברכים)** שהביא נמי מהרבינו מנוח דס"ל דהוי מצוה מהי"ת.

מיהו **הרמב"ם** ושאר מוני המצות לא מנו מצוה זו, ומשמע דס"ל דאין זה מצוה. וכן מוכח מדברי **השו"ע** (סי' קב ע"ג ו) ונושא כליו דליכא מצוה להכשיר כלים דאלו"כ ספקו מהו בכלל דישלמי, עיי"ש. ועי' עוד בתוס' (ע"ז סז. סד"ה אייר וטעם). ועי' **בפמ"ג** (פתחיה לבב"ח ד"ה טעם) שמדברי הרמב"ם (מאירי פי"א הי"ב) משמע שהעגלה כלים מהי"ת, אלא דהוא דין לתכלתה מותעין או מבטלים איסור לתכלתה. ועיני עוד שם פתיחה לתערובת (פי"ג ד"ה והנה, וסי' צג ע"ג) שיש ספק ד"ה מהרמב"ם). והנה נ"ל דמצי' שמתאכסנים בצמרים וכו', שאין ידוע מי השתמש בכלים המנוהגים במטבח (ויש לחוש שאנשים שנת"מ השתמשו בהם שלא כהלכה ונטרפו), ועתה נדון בסי'ד לענין חצובות (כיריים) אם צריך להכשירם בכה"ג. [ולענין הכשרת השיש והכרוז עיי' במ"ב בגליון צ"ח].

ב. סוגי ההכשרים
והנה כבר ידוע דכלים שנשתמש בהם בחמין, כפי השמשיל הכשרן. ואם תשמיל בכלי שני, הכשרן בכלי שני, וכלי שמשמשין בין בעריו ומערה מכלי ראשון, צריך לערוך עליו מכלי ראשון, ועי' שו"ע (סי' תנא ט"ז ע"ג). וכן דבר שתשמישו עיי' האור ללא משקה הכשרו בליבון כמבואר בשו"ע (שם ט"ז ע"ג). וכל זה אם בלעו איסור, אבל בהתירא בלע [כגון שרצה להכשירם מבשר לחלב] סוגי בהעלה או ליבון קל כמש"כ **הנקה"ב** (סי' צג ע"ג) **הט"ז** (סי' תנא ט"ק ע"ג) וסי' תקט ט"ק ע"ג. וכן פסק **המ"ב** (סי' תנא ט"ק ע"ג).

ג. הכשרת חצובות
ולענין חצובה מצינו **ברמ"א** (סי' תנא ט"ז ע"ג) שכתב לענין פסח דצריכה ליבון (ועי' **במ"א** (סי' י"ב) שבזמנם חצובה היה כלי שיש בו ג' רגלים שמעמידין הקדרה עליה). ובאר **המ"א** (שם) דהטעם שצריכה הכשר כי לפעמים נשפך עיסה עליה. וכ"כ **הגר"ז** (אות כד). והטעם דבעי ליבון חמור, כי מעיקר הדין חמץ הוא בכלל איסורא בלע כמבואר בשו"ע (שם ט"ז ע"ג). ו**במ"ב** (שם ט"ק ע"ג), ומי"מ ע"ש (סי' ט"ז ע"ג) וסי' ט"ז ע"ג (כח) **ובכה"כ** (שם אות ט"ז) ששקטו שאנן קיייל דחמץ הוי איסורא בלע ומי"מ מצוה מצוה פסח הראשונים דנחשב התירא בלע.

אלא דלכאורה דברי הרמ"א צ"ע, שהרי לא מניחים המאכל ישירות עיי' החצובה אלא עיי' הפסק כלי, וכבר פסק **הרמ"א** (י"ד סי' צב ע"ג) גופא דטעם אינו עובר מכלי לכלי ללא רוטב, ואי"כ אמאי צריכה ליבון [ואף אם בלועות ממיטור שמן לא עובר ללא רוטב כמבואר בפמ"ג (סי' קה שיש' כ"ב) ובח"ו"ד (סי' קה ס"ק טו)], וכי"כ **הכת"ס** המבואר לקמן]. ועוד דאף כשנשפך החמץ על החצובה מיד נשרף באש ותו לא צריך הכשר כמבואר בשו"ע (סי' פ"ו ס"ק כא). וכן מצינו **בשע"ת** (סי' תנא אות כז).

ובאמת כבר ידע לתמוה על דין זה מהטעמים הנ"ל **במור וקציעה** (שם), והוסף דאף בודאי דיש להצריכו הכשר משום חומרא דחמץ, הלא יד בהעלה מאחר שאין אלה חומרא אלא חומרא אלה אתת טעם לחומרא זו דאיכא למימר דילמא איקרו ומותיב עליה מידי דימיל בלי הפסק קצרה, ואז בולע עיי' האש, אלא דאכתי נראית חומרא יתירא וזרה, וכן מבואר **במאמר** (סי' י"א). **והפמ"ג** (שם אי"א ס"ק י"ב) כתב שעכ"פ בדיעבד אם העמדות קדירה בפסח על חצובה שבלע עיסה בתי יומה יש להתיר, דומיא דבין קדירות נוגעין הני"ל, ואין לחוש דשמא בולע משוה (ומשהוא אסור בפסח) דמנן הא, ונשאר בצ"ע. ובת"י **רע"א** (על השו"ע) כתב דאצי"פ משמע מדברי הרמ"א לכאורה דאפי' בדיעבד אסור, לעני"ד היינו דוקא אם השתמש עליו בעין, אבל עיי' הפסק קדירה לית לן בה, ולפי"ז בנתאכסן בבית גוי דהוי כבדיעבד אפשר להקל דעי' **הט"ז** (סי' צא ס"ק א) **ובכה"כ** (כלל מה אות ב) שמבואר דכל שתשמישו אצל כעו"כ הוי כבדיעבד (עיי"ש הנידון). ועי' **באשל אברהם** (שם על סי' ז).

מבואר אסור להשתמש בחצובה לתכלתה לא הכשר, וגדולה מזו פסק **החנכת אדם** (כלל על אות ד) דלא ריק לענין פסח הדין כן אלא אף בכל האיסורים לתכלתה אסור, ובדיעבד כיון שאינו נותן עליו התבטלות בעין וגם אין עליו איסור דלא בלוע נראה על דמורת הדיו כב' קדירות שנגעו זה בזה, ע"כ. ואכתי צ"ע אמאי אר"י מותר עיי' שתי הטעמים הנ"ל.

ועי"כ צ"ל דהא דכתב הרמ"א דטעם אינו עובר מכלי לכלי ללא רוטב, היינו דכתיב דאכלתה ס"ל דיש לחוש דהטעם עובר מכלי לכלי, ומי"ש **הנהגות שערי דורא** (סי' נא הובא בדרכי"מ סי' צב אות ט) שהוא מקור דברי הרמ"א סימון צ"ב הנ"ל. וכן מבואר **בפמ"ג** (סי' צג ס"ק ג) וסי' תנא ט"ק ע"ג (כח). **ובמ"ב** (סי' צג ע"ג) (שם ס"ק טו). **ובפמ"ג** (סי' צג ע"ג) ששע"ת דבדברי הט"ז והביא דהיינו לחם ייחוד בשי' צ"ב התיך דבולע בתורו ומכלי אל כלי אף יוצא בלי רוטב. ומי"ש **הט"ז** (י"ד סי' ט"ז) וי"ד סי' ט"ז) מלוע"ב ב' קדרות שנגעו זו"ז אין בזה חומרא כלל וכתב ביאור אחר בדברי הרמ"א הנ"ל. לכאורה צ"ע שהרי בשערי דורא שהוא מקור דברי הרמ"א מבואר להדיא דחייב לתכלתה שלא יגעו משום חשש פליטה. ומה שהיקל המי"ב לענין חצובה אף לתכלתה בשאר איסורים היינו בצירוף דעת השו"ע דהאיסור דאי שרף].

ולמעשה פסק **המ"ב** (סי' לד) החצובה צריכה הכשר רק לתכלתה משום **חומרא דחמץ**. דאמת שתי קדרות נוגעות זו בזו אין הבלעיה יוצאת מזה לזו כמילי, וגם יש לתלות שאף אם נשפך נשרף והדלן לו כיון שכל שעה היא על האש, ועי"כ בדיעבד אף אם נשתמש עליו בלי ליבון כלל ג"כ אין לאסור. וכן פסק **כה"כ** (שם אות עז) [ואעי"פ שמבואר ברמ"א הנ"ל דהא דשתי קדרות אינו היתר לתכלתה, מי"מ כיון שאינו אלא חומרא בצירוף שנגעו ס"ל להמי"ב להקל לכת' בשאר איסורים. ועי' באור (המבואר לק') שכת' שהא דשתי קדרות ששפך אולי כוונתו שדמי להא דנפל כהן דאש בשו"ע (י"ד סי' צ"ג ע"ג). שתלתינן שהאש שורגנו ומייבשו ואינו מניחו להבלע. ואף שהתם הוא רק בדר בוטע, אפשר דהכא שעומד על האש ממש עדיף שאף אם נשפך עליה הרבה נשרף והדלן לו קודם שנבלע. ואולי כוונת המי"ב כי יש לתלות שכבר נתלבו כשרת השאלתה ועבא אף שנקט לשון שכבר שרף].

ומבואר מדברי יוצא חצובות א"צ הכשר (סי' צב ס"ק קפ), **בתשובות והנהגות** (ח"ב סי' שפ) **ובאורחות רבינו** (ח"ג עמ' עח אות לז). **ובאג"מ** (י"ד ח"א סי' ט) תמה על החכ"א הנ"ל דאף במה שהחמירו בפסח נשאר הפמ"ג בצ"ע, ואי"כ ק"ו דא"צ להחמיר בשאר איסורים. והא דהחמירו בחמץ ע"כ משום חומרא בעלמא הנחקק משום דל בדי'ל מיניה כוליה שתא אף שאין בזה שום חשש איסור. ואי"כ באהני בשאר איסורין. וצ"ע דהי"כ דנאסרה החצובה בודאי, צריך שידעו בברור שהותר ולא להתיר מספק שמא נתלבן. ואף באהני בן יומה מספקים אם יש לסמוך כיון דנעשה עליה חזקת איסור ורק לטעם המי"ב לפי הא' שהספק הוא שאלו נשרף ולא נבלע כל מה שידך להתיר באינו בן יומה כיון דליכא חזקת איסור שהספק הוא על עצם הבלעיה והוא ספק דרבנן. אבל בשנשפך עליו בן ביום שהוא ספק דאורייתא לא היה לן להתיר.

מעתה יוצא חצובות א"צ הכשר כמשתמשים בהם עיי' הפסק כלי כמבואר במי"ב ובאג"מ, וכן פסק **באור לציון** (ח"ג פי"א אות ג). וכ"ש המבערים א"צ הכשר. ועי' עוד **בדרכ"ת** (סי' צב ס"ק קפ), **בתשובות והנהגות** (ח"ב סי' שפ) **ובאורחות רבינו** (ח"ג עמ' עח אות לז).

ד. הכשרתם לפסח
אלא דל זה לענין שאר איסורים, אבל לפסח יש לנקותם, ולאחר מצות לעת מהשימוש בהם יש ללבנם, אלא דכיון שהחצובות שלנו יש חשש שיתקלקלו אם ילכדו אותם ליבון חמור עד שיהיו ניצוצות ניתזין מסביבן על ליבון קל, דהרי להרבה פוסקים חמץ הוי היתירא בלע וסוגי בליבון קל, ומי"מ נוהגים נמי כלסותם בפח או ברדיד אלומיניום [דבכה"ג אף אם נחשוש דאכתי בלוע חמץ בחצובות ושמא ישפך רוטב בין החצובה לכלי, מי"מ הוא אי"ז יוצא דהוי כמכלי לכלי דאינו עובר ללא רוטב]. וכן דעת **הגר"ח פ' שיינברג צ"ל** **והאור לציון** (שם). ועיין עוד **במבית לוי** (ח"א עמ' כט) **ובאשרי האשיל** (ח"ג פי"ג אות לה). [והא דכתבנו דיש להמעי"פ הוא עיי' **הפמ"ג** (סי' תנא מ"ו ס"ק ד), וכן פסק **הגר"ש א"צ"ל** (אשרי האשיל פסח פי"ג אות כז)]. אולם המבערים י"ל שא"צ הכשר כלל דאין רגילות שישפך עליה חמץ, ועוד דאש שולטת בהם יותר, אלא דמשום חשש פליטה דספח יש לעוטפם בנייר אלומיניום כני"ל.

ה. כיריים חשמליות קרמיות ואינדוקציה
וכיריים חשמליות זכוכיות קבוע עליהם (כיריים חשמליות קרמיות) דומה **הגר"ש א"צ"ל** (הלכות פסח פי"ג ה"ג) דאין ההיסק מועיל להכשירם לפסח הואיל ורגילות הוא שנשפך מהתבטלות דוינב בליבון גמור, והיסק כזה מסי' ה"ג דאין כלביון גמור, ע"כ. וכן לענין ביטול בשר חלב וכל ימות השנה יש מקום להחמיר משום שפעמים נשפך ידיו חשש של שאריות בעין, אלא שקיל טפי מאינדוקציה שבנאר שסומך כן בכיריים אלו המשטח מתחמם מאוד ועי"כ יש מקום לתלות שהשאריות נשרפות.

והנה כירה חשמלית הנקראת "אינדוקציה" דומה בחזו"תה לכירה חשמלית קרמית, המשטח שעליה מניחים הסירים גם עשויה זכוכית או ברמיקה (גם, שהיא עשויה ביסודה ממרכיבי זכוכית), אלא שפועלת ע"י שדה מגנטית אלקטרוני חשמלי סליל המייצר שדה מגנטי בתדירות גבוהה, השדה החשמלי חודר למתכת של סיר הפועל ויוצר זרם חשמלי היוצר חום, החום מועבר לתכולת הסיר בלבד, שטח שמחוץ לסיר לא מושפע מהשדה המגנטי ועל כן אינו מתחמם.

וגרמא שיש להשתמש בכיריים אלו מיוחדות לפסח וכמו כן לבשר וחלב בנפרד וכן אין להשתמש בה לפסח, כי הרי **במ"ב** (שם) מבואר ב' טעמים להתיר בכל השנה השימוש בכיריים לבשר וחלב, א' מיד מה שנשפך נשרף, ב' הבלוע בהם לא יוצא כי הוי מכלי לכלי ללא רוטב. ובחצובות אלו טעם הראשון פעמים שאינו קיים כי כשנשפך מהסיר לחוץ המקום קר (ופעמים הסיר קטן ואח"כ משמש בסיר גדול יותר וכדו') ויתכן והיתכן בעין וכדו'. קיים אלא שבכ"ה חשיבת תתאה גבר ואינו נבלע אלא כד' קליפה. אלא שבני"ד המאכל מתחמם בשעה שגולש על המשטח י"ל דלא שייך למימר לחמץ גבר וכמו שצינו בשו"ע (סי' ע"ג ס"ק ד) דכל שעומד על האש לא אמרין ותחמם. **ובאר בפמ"ג** (צ"א ע"ג) דהיינו כי כח האש שולט בו ואינו מניח להתקרר. ועי' **בדרכ"ת** (סי' קה ס"ק פח) בשם **דברי יוסף** (סי' תנא אות יב) דחכמה המנחת אצל האש והבי' קר הוי כמו חם בהם וכולו אסור לכוי"ע].

ומי"מ מותר להשתמש בהם אחר ניקוי יסודי והנתת דבר החוצץ בין הסיר למשטח האינדוקציה כגון מדלעת מגנטית המיוחדת לתאם הכלים האינדוקציה או משטח סיליקון דק (המאפשר חיבור מגנט), הוי מכלי לכלי שבלע עובר בלא רוטב, ואעי"פ **במהרמ"א** (שם) משמע שיש לחוש לכת' שערוב בלא רוטב, מי"מ מבואר ב**במ"ב** (סי' תנא ס"ק מד) בשם **המהר"ל** (מהנהיג פסח אות כח) שיש להקל בכה"ג. וכן פסק **במ"ב** (סי' ט"ז ע"ג). [ומבואר מדברי ידוע דכל שנתן דבר חיצוני לחצוף אפילו אינו עבה שוב אין לחשוש, אבל אם הוא חלק ממשקל כגון טיט התגורר צריך שיהיה כעובי אצבע, וי"ל דהיינו טעמא שמעליה בכל כ"ה"ג אין הטעם קלשל טובא]. ובכל אופן אם נפל בפסח אוכל ישירות על האינדוקציה, אם הוא מבני אשכנז (הממיימים לענין זכוכית ונטלי"פ בפסח), לא יאכלנו.

מסקנא דדינא
העולה לדינא, א' מותר להשתמש בחצובות בין לביטול בשר בין לביטול חלב. ב' חצובות שידוע שהשתמשו בהם באוכל שאינו כשר (כגון שמתארח בצמר וכדומה) רשאי לבלע על החצובות ללא הכשר, אך יש להשתמש בהם על ידי כלי ולא יתכן שישירות עליהם אוכל. ג' חצובות שהשתמשו בהם חמץ לצורך פסח מעיקר הדין צריכות ליבון חמור, ומי"מ בזמננו כיון שהם מתקלקלות באופן זה נוהגים להכשירם עיי' ליבון קל, ויש נוהגים אף כלסותם בפח או ברדיד אלומיניום. ד' כיריים קרמיות, יש מקום להקל להשתמש בהם לבשר וחלב. ולענין יש לקנותם היטב ולהדליקם בחצי שעה, ואחר כך יש לערוך רשת ממתכת שפסיקס ביניהן לבין הסירים. ה' כיריים הנקראת "אינדוקציה" לתכלתה יש להשתמש בהם בנפרד לבשר וחלב וכן יש להחמיר שלא להכשירה לפסח. ומי"מ לבני אשכנז ביה לבני ספרד מותר להשתמש בהם אחר ניקוי יסודי והנתת דבר החוצץ בין הסיר למשטח האינדוקציה כגון מדלעת מגנטית המיוחדות לתאם הכלים האינדוקציה או משטח סיליקון דק (המאפשר חיבור מגנט). ובכל אופן אם נפל בפסח אוכל ישירות על האינדוקציה, אם הוא מבני אשכנז, לא יאכלנו.

ובכ"ה דדעת הגופי הלכות דפורים חשיב נכפא חדשות, והחזיק אחריו השולחן גבוה. אולם הכנה"ג הניח הדבר בצ"ע, ומדברי הגופי הלכות משמע דלמעשה לא הסכים עימו הכנה"ג.

והגר"ח פלאגי [הוא חיים או"ח סי' תרצ"ו ס"ק ו'] הביא דברי הרב גופי הלכות, ושכ"כ הרבי"ד [האע"פ כי דף ק"ע ע"א], והשולחן גבוה, וכ"ה דעת הרב בית עובד [הרי"ג ע"א אות י"ז], וכתב שכן דבריו נוטה. וציין לדבריו באהע"ז סי' ט"ב ועדתי שפספסו מועד לכל חי אות ט"ל.

ובאהע"ז ציין לדברי הכנה"ג בהגהות הטור [ה"ל]. ובספרו מועד לכל חי (סי' ל"א סל"ט) ציין לדבריו ברוח חיים באו"ח והאע"ז שהעלה לדינא דחשיב בניי חדשות.

ובכה"ח [לגרי"ח סופר סי' תרצ"ו ס"ק י"ד] הביא לדינא דברי הגופי הלכות, השו"ג והגר"ח פלאגי, דליל י"ד ויומו אומרים ז' ברכות אפי' ליכא פניג חדשות.

אולם בשו"ר טהרה [ג' אברהם הכהן – מערכת הפ' אות כ"ח] כתב דיש לדחות דברי הגופי הלכות,

דהא לא עדיף פורים מחמה"מ, דהח"מ לא אקרי יו"ט ושמהה כתב חי ובכ"ש האיר סי' קפ"ח ס"ק י"ד עיי' השכנה"ג וכו' עליו הפסק, והי"ח לפורים דיי"ט לא קבלו עליהו וימ' משתה ושמהה כתב ביה, וכמו דלגבי חמה"מ הביא לנו ר"ב זכור לאברהם דלוי ח"י פי"ח, הי"ח דנימא כן גבי פורים, ואעי"כ דגבי פורים כתב קיטור יותר, אין זה ראה, דבתורה שכתב קיטור ובהנהגה כלול משתה, דאין שמחה אלא בבשר יו"ט, ובסי' תקכ"ט סי"א פי' השו"ע גבי י"ט דקובע כל סעודה על הי"ן, ובסי' תקכ"ל כי הי"מ עיי' שיהא דבחה"מ חייב לכבדו במאכל ומשתה וכו'.

ועוד דלדין דקמי"מ כהי"א דאם לא אמר על הניסים סעודת פורים דא"צ לחזור, דסגי דלא אכיל פת, ואי"כ כיון דלגבי פורים א"צ פת בסעודה, היכי נימא דמשום פורים דיברך ז"ב בברהמ"ז וכל לגבי דידיה ליכא חובת פורים בברהמ"ז, והוי דינו כסעודת ג' בשבת דפי' השו"ע שם בסי' ס"ב סי"ח דאין לומר ז"ב, וכי הבי"ש ג', בטעם הדבר דיי"ט בלע עיי' בסעודה ג', והי"ז דומה מי"מ לפורים דא"צ פת, והגם דיש חולקים מי"מ אכן בדין קבלנו הוראות מרן בש"ע וכ"ש במי"ד חשש ברכות לבטלה. ע"כ.

ולמעשה כיון דהמחבר והרמ"א לא הזכירו אלא שבת ויו"ט, ואף שאר נושאי כליהם סתמו דבריהם בזה, והבאר הביא דברי הכנה"ג הניח הדבר בצ"ע, ובגופי הלכות כתב הכנה"ג לא הסכים עימו למעשה, ואף השו"ר טהרה כתב לדחות דברי הגופי הלכות, י"ל דשב ואל תעשה עדיף, ובפרט דעסקינן במי"ד דברכות שיש חשש ברכות לבטלה.

[**נכתב ע"י הרב ש. פ. שליט"א**]

פניני מוסר עניני שבת קדש איסור מלאכה בשבת (ז)

שמירת השבת מטהרת ממחשבות כפירה - "אחז"ל בירושלמי (פי"ק דברכות) למען תזכרו רבי אומר זו מצות שבת שהיא שקולה כנגד כל מצוותיה של תורה ע"ש. וכשם שמירת השבת שקולה ככל המצוות כך להיפך עוון חדילול שבת י"ל נחשב כעובר על כל התורה כולה, כמבואר פי"ק דחולין (ח"ה) שהמחלל שבת בפרהסיא דינו כעובד ע"ז ר"ל...

וכן לעומת זה שמירת השבת כהלכתה הוא יתקון וזכרה לחטא עיי' במשאו"ח (שבת ק"ח) כל השומר שבת כהלכתה אפי' עובד ע"ז כדור אנוש ומחלין לו, והיינו כמי"ש הבניי (סי' רמ"ב) דמיירי שעשה תשובה ואינו עובד ע"ז ח"ו אלא שנשאר בו וזמנתו וטומאתו עיי' שחטא בה קודם ששב בתשובה אשר בודאי מבלבלתו במחשבות וטומאות ר"ל, בזה אחז"ל שמחלין לו, והיינו שזכות ושפעת קדושת השבת מטהרתו ועוקרת ממנו שורש פורה ראש ולענה של בבלול ע"ז או בבלול מחשבות כפירה ר"ל או ספירות באמונה שכל זה הוא מסוג עבדות זרה ר"ל, ובשמירת הש"ק כהלכתו בכל דקדוקו ופרטיו יתפרדו כל פועלי און ושב ורפא לו ונעשה אהוב לפני המקום ביה' וכמי"ש כי אני ה' מקדשכם". (חיי עולם להגרי"ח קניבסקי צ"ל, ח"ב פי"ח)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"